העולם הזה

השבועון המצויר לאינפורמציה

רחוב גליקסון 8, תל־אביב
(ליד תיאטרון „אהל")
ת.ד. 136, טל. 66785 (זמני)
מען למברקים: „עולמפרס"
משרד המערכת בירושלים.
רחוב דוד המלך (יוליאן),
מול משרד הסעד.
משרד המערכת בחיפה:
רחוב החלוץ 45, חדר 11,
טלפון 4661 (4—6 אחה"צ)

העורך הראשי:
אורי אבנרי
ראש המערכת:
שלום כהן

עורך הכיתוב:
דוב איתן
הכתב הראשי:
אהרון דולב

עורך התבנית:
דוש
הצלם הראשי:
פאול גולדמן

עורכי מדורים:
מיכאל אלמז, יחיאל בשן, ניצה נבי, איתמר עילם.

משתתפים קבועים:
פרנצה גרובנר, רפאל חיים, אוסקר טאובר, פיליפ טיארי, יצחק לבני, צבי שש.

ראש־משרד, ירושלים:
דוד רובינגר

ראש־משרד, חיפה:
נתן ריבון

סופרי־חוץ:
מוטי נ׳ייקובס, גבריאל דגון, שמואל מירון.

המו"ל: העולם הזה בע"מ. דפוס ישראל, תל־אביב

קורא יקר:

יש רגעים ועתונאי הגון נאלץ להתבייש במקצועו. השבוע היה לי רגע כזה.

מי שראה מימיו תנים עטים על גופתו של מת לא יכול היה לקרוא ללא חלחלה את המאמרים שהופיעו בעתונים מסוימים על פרשת הפצצה בבית שר התחבורה (ראה במדינה). סכין בגבו של אדם כבול, בעיטה באדם פצוע, היו מעשי־רחמים בהשואה לערימת מאמרים אלה נגד עציר חסר־ישע הממתין למשפטו — משפט על סמך סעיף המאפשר עונש מקסימלי של מאסר עולם.

איש מאתנו לא יבוא להצדיק את המעשה שבוצע. הוא היה ילדותי, שטותי ומזיק. אסור היה לעשותו. אולם שום משפט לא היה, שום פסק דין לא הרשיע, אם הפרו עמוס קינן וחבריו את חוק המדינה, יבוא חוק המדינה וישפט — משפט של צדק, משפט של יושר ושל רחמים.

אולם שום משפט של צדק לא ייתכן כשנעשה נסיון מאורגן ליצור היסטריה צבורית ולחץ צבורי על השופט עוד בטרם החלה החקירה. בלשון המשפט נקרא הדבר בזיון בית־משפט. פרקליט המדינה מצווה לתבוע את העבריינים לדין, הציבור מצפה שימלא חובתו זו.

במדורו דרך עמוס על יבלות רבות, ביניהן גם על היבלה הפרטית שלי. אולם מעשה מתועב הוא לעשות חשבון כזה במצב כזה. יפגע בוז הציבור במלוא חמתו בכל הרואה את השעה כשרה לכך.

אנו, חבריו של עמוס בימים עברו, יודעים את לקוייו. איש מאתנו אינו חופשי מהם. אולם שכוח לא נשכח כי עמוס מילא את חובתו בשדה הקרב, שנמנה עם אלה אשר לולא היו הם לא היו אותם האדונים הנכבדים כותבים את דבריהם הגאים בעיתוניהם. כי אז לא האדונים ולא העיתונים היו קיימים.

אנו רוצים בשלטון החוק. אין אנו רוצים בשלטון ההסתה והדמגוגיה.

* * *

מאז תום מלחמת העצמאות אני משתמט, ככל האפשר, מלהשתתף באזכרות, גם באזכרות לחברי הטובים ביותר. הסיבה היא שיש בפי ההורים השכולים שאלות רבות מדי שאיני יודע, ואיני מעז, להשיב עליהן.

לפני שבועיים עמדתי על קברם של 11 הבחורים שנפלו בהתקפה של לח"י על בתי־המלאכה של הרכבת (העולם הזה 764). שוב שמעתי את זעקת האמהות השכולות, את האבל האילם של האבות. והפעם היה זה מחזה נוגה הרבה יותר מן הרגיל. כי משפחות אלה נשכחו לחלוטין. המדינה התכחשה להן רשמית, בדם קר.

היה הבדל עצום בין רוחם של בחורים אלה, שרידיהם שכבו למרגלותינו בקבר המכוסה ירק, ובין האנשים העומדים כיום בראש המדינה. איני מתכוון להבדל הפוליטי. אני מתכוון להבדל האופי. הבחורים ששכבו בקבר לא היו בעלי מוח מחשבן. הם נידבו את עצמם, בקלות, גם כשהמדובר היה בדם חם. ראשי המדינה, מחוקקי חוקיה, הם אנשי מפלגות בעלי חשבון. הם חסכניים — אפילו בכסף הקר. והם אומרים — לא אנו שלחנו בחורים אלה לפעולה, ולא אנו נשלם את התגמול להוריהם.

* * *

מי שלח, ובשם מי יצא, אברהם יהודאי?

הכרתי את אברהם לפני תריסר שנה, כשהיה עוד נער, שהצטרף זה עתה למחתרת. כשפרץ הפילוג הגדול, הצטרף למחנהו של יאיר. הוא היה תימני בעל עיניים שחורות וחיוניות עצומה.

באחד הימים „אסרה" ההגנה את אחד מחבריו. תוך כדי עינויים מסר הלה את שמות בני יחידתו, שנמסרו לבולשת הבריטית. אברהם נדד, ככל חבריו, ללטרון.

שם משך את תשומת לבו של פרידמן־ילין, שעסק אותה שעה בהכנת הבריחה הגדולה. אברהם שותף בעסק. הוא השתתף בחפירת המנהרה המפורסמת, הצטרף מיד לשורות לח"י, שקם לתחייה אחר שוב מנהיגיו.

באחד הימים הטיל לח"י על כמה מאנשיו לפוצץ את בתי־הזיקוק בחיפה. חומר הנפץ הוגנב פנימה בתחתיות כפולות של תיבות־אוכל. תנועת־המרי, שהיתה אז השליטה העליונה על פעולות כל המחתרות, ביקשה מפעם לפעם לדחות את הפעולה. הדבר גרם לעצבנות האנשים. התוצאה היתה שהפצצה התפוצצה בידי האחראי במקלט של בתי־הזיקוק.

אברהם עמד, אותה שעה, בפתח המקלט. מהדף ההתפוצצות, שריסקה את חברו, הועף מרחק רב. מהומם לגמרי, ידע בכל זאת שעליו להסתלק מיד, אחרת ייאסר ע"י הבולשת הבריטית. הוא זחל על ארבע אל הגדר הכפולה, חצה את התעלה המלאה מים, הרגיש פתאום שפניו רטובות, כששלח את ידיו אל פניו נוכח לדעת שעינו נשפכה החוצה. הוא הוציא אותה כליל, המשיך בדרכו לגן ציבורי, המתין שם עד הבוקר.

למחרת היום הגיע למגן דוד אדום בחיפה, שמסר אותו לידי ההגנה שטיפלה בו. הוא החלים, אך עינו אבדה.

שתום־עין המשיך בדרכו, כאילו לא קרה דבר. כשהדריך קבוצה של חניכי לח"י בחמרי נפץ, הדליק את הפתיל, הרגיש בכך רק במאוחר. הוא הוציא את האנשים מן החדר, נשאר בפנים עד שכיבה את הניצוץ.

כששלחה תנועת־המרי את לח"י לחבל בשדה התעופה של כפר סירקין, נעדר אברהם בתום הפעולה. למחרת היום חזר לבדו: הלוחם שתום־העין גילה שמונה מטוסים שלא חיבלו בהם (מפאת חוסר בחומרי נפץ), חיבל בהם במו ידיו.

הוא נהרג במארב, אחרי ההתקפה על בתי־הזיקוק.

עם זאת תמה, לכאורה, פרשת אברהם יהודאי. אולם לא לגמרי. אברהם השאיר אחריו אב. משפחתו היתה תלויה בבן הצעיר. היא נשארה מחוסרת כל.

היא לא יודעת אם הפר אברהם את מרות הסוכנות היהודית דאז, ואם לא הפר. איש אינו יודע את הדבר כיום — כי באיזו מידה אחראית תנועת־המרי והסוכנות היהודית לפעולות שבוצעו בפקודתה ובאישורה? אולם הדבר גם אינו מעניין, אינו צריך לעניין, את אביו של אברהם. די לו שבנו הקריב את עצמו למען עמו — בדרך שנראתה לו כנכונה.

* * *

דומה סיפורו של משה („אורי") רדומיסלסקי. הוא היה בן יחיד לאם גרושה, בודדה. כשנפל משה בבתי־המלאכה נשארה האם ללא כל תמיכה. זמן מה ניסתה לקיים את עצמה כתופרת. אולם היא היתה חולה במחלת קצרת חמורה.

ידידיה מן המחתרת ניסו להשיג לה תרופות. אחד מהם, שנזדמן לשוייץ מצא את התרופה שהיתה מקלה את סבלותיה. התרופה לא נקנתה — לאם חסרו הלירות המעטות שהיו דרושות לכך.

* * *

מדברים אצלנו הרבה על תחיית רוח ההתנדבות, ועוד הרבה דברים יפים דומים. אולם טבעי הוא כי כל מתנדב ישאל את עצמו, דרך אגב, מה קרה למתנדבים שהיו לפניו.

מכתבים

מיבצע חברה

הופתעתי מאד לקרוא במדור לקוראים (העולם הזה 763) את מכתבו של הקורא פרץ... מכיר אני רבים (כמוני) הבוחלים במפלגתיות ומואסים בה ומסיבה זו זנחו את תנועתם. עצם העובדה שלא פנו לחברות חסלוניות אלא חיפשו פתרון מעשי יותר תעיד על רצונם החזק ועל יושרם.

אורי טיגר, חיפה

כל הנוער המאורגן בתנועות של ארץ־ישראל העובדת הנו נוער מחונך; ישנם נערים בלתי־רצויים לתנועות אלה בגלל עברות על חוקי התנועה (כגון שוד, אונס, עישון, שתיית אלכוהול) אשר אין להם מה לעשות. סוג זה מסתובב ברחובות העיר ואפשר למצוא ממנו הרבה.

משה ש., תל־אביב

...לא כל בני הנוער מקומם בשורות נוער הזהב. לא כל בני הנוער עיתותיהם וכספם בידיהם וראשם ריק מכל ומלא רק דברי הבל ורעות רוח.

יעקב שחורי, חיפה

...אותו פרץ עשה בחכמה על שלא מסר את כתובתו למערכת העיתון ולידיעת קוראיו...

אלדד איצקין, ירושלים

היינו רוצות לענות לחבר „היקר" פרץ (שהוא כנראה בן משהו קרוב ל־98): אנו שאיננו פרוצות, ולא אנסים, ואפילו לא סולקנו פעם מתנועת נוער, בכל זאת רוצות להצטרף לחברה חואת ואין לנו כל חשק להיות בשר תותחים...

אילנה ויהודית, בת־גלים

מיצעד בלשי

סלחו נא על ההערה. אך אם כבר מפרסמים תמונה לפחות שהכותרת מתחתה תהיה אמיתית וזאת בנוגע לתמונתו של בנו רוטנברג עם שני הכלבים (העולם הזה 763). כתוב: ביום העצמאות. איך? ביום העצמאות הלכו השוטרים עם תלבושת קיץ. והתהלוכה עברה מבן־יהודה למוגרבי! בתמונה נראה בבירור כי השוטרים במדי חורף וכן רוב הקהל לבוש מעילים ואפודות.

סגן/מ נחמיה פישל, צה"ל

החוש הבלשי של הסגן פישל אינו די מפותח. בתמונה מופיע שם הסרט „בשליחות דיפלומטית" שהוצג במוגרבי בחודש אפריל 1952. באותו חודש לא היתה שום תהלוכה דומה, מלבד תהלוכת העצמאות.

דוש ובמקום

אחרי שדוש תפס את מקומו של העורך בעמוד 2 (העולם הזה 764) וחתם על האגרת ל„קורא היקר", שמא יתנקם העורך בדוש ויצייר את הקאריקטורות?

אסתר דנסקי, תל־אביב

לפי בקשת הקוראת דנסקי, הנה קאריקטורת־הבתולין של העורך. אם לא יקבל לפחות אלף מכתבי עדוד, ירפה ממלאכה זו.

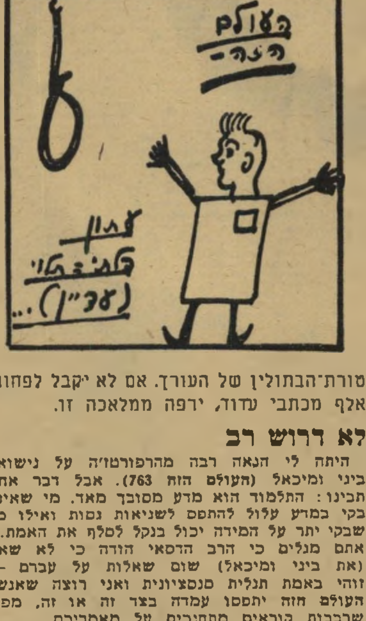

לא דרוש רב

היתה לי הנאה רבה מהרפורטז'ה על נישואי ביני ומיכאל (העולם הזה 763). אבל דבר אחד תבינו: התלמוד הוא מדע מסובך מאד. מי שאינו בקי במדע עלול להתפס לשניאות גסות ואילו מי שבקי יותר על המידה יכול בנקל לסלף את האמת... אתם מגלים כי הרב הדסאי הודה כי לא שאל (את ביני ומיכאל) שום שאלות על עברם — זוהי באמת תגלית סנסציונית ואני רוצה שאנשי העולם הזה יתפסו עמדה בצד זה או זה, מפני שרבבות קוראים מתחנכים על מאמריכם.

יוסף קורבמן, תל־אביב

העולם הזה אינו תופס עמדות — הוא מסביר אותן.

...מזמן טענתי שבמדינה זו היו צריכים להקים משרד נישואים אזרחיים כדוגמת כל הארצות המתקדמות. אילו היה מוסד כזה בארץ לא היה צריך מיכאל לבזבז הון תועפות לעורכי־דין ומשפטים ואביגיל לא היתה צריכה ליפול למשכב... אבל כנראה שהרבנות שמה לה למטרה דבר אחד — למרר לתושבי ישראל את החיים... העניין כבר הגיע לממדים של שערורייה — פשוט אי־אפשר לשאת את המצב.

קסון מאיר, צה"ל

בעיני

הסבא והנכדים

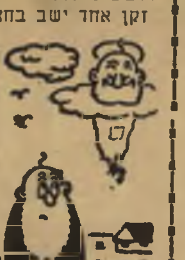

זקן אחד ישב בחצר על גבי אבן וקרא לנכדיו, ששוטטו בחצר, לגשת אליו. הנכדים לא שמו לב לסבם, המשיכו במשחקיהם.

אחר רגע של רוגז השמיע הזקן: „הם צודקים, גם אני אינני רוצה ללכת אל סבי!"

הקוראת ש. ברמן, פתח־תקוה זוכה בפרס של 1.— ל"י (בלי סבא).

קריאתי שלוחה לכל הזוגות הצעירים שמאסו בכפייה דתית: לכו בהמוניכם והתחתנו בלי טכס רבני! נצלו את ההזדמנות, כי מחר תחוקק הכנסת הקואליציונית חוק שיגן על מונופולין הרבנות לפרוש חופה.

יצחק חלדון, חיפה

קום התחתנה עם...

הקוראת חוה ק. (העולם הזה 764) כתבה שכל מה שדרוש עתה לבחורה כדי להינשא זה מיטה ושני עדים. זה לא נכון — דרושים גם דירה ורהיטים.

אסתר לוין, תל־אביב

שלא לדבר על חתן

סרטים בקיצור

קראתי את הרפורטז'ה „אתה והקולנוע" (העולם הזה 763) בהתעניינות רבה. בכל זאת יש לי להעיר לכם שאני עובד בקולנוע זה כשנה וחצי ואף פעם לא ראיתי שיקצרו בעלי הקולנוע את הסרט היות וארך יותר משעתיים. שמעתי אמנם כי עושים זאת בתל־אביב — אבל פה בקריות לא.

דוד וינמן, קרית סביניה, חיפה

אין רשימתכם על הקולנוע הולמת את שלושת העמודים אשר הוקצו לה ואינה מגלה כל חידושים למבקר בבתי־הקולנוע (לפחות אחת לשבוע).

שלום פז, חיפה

המחיר והחוב

הרשימה על אזכרת חללי פעולת לח"י נגד בתי המלאכה (העולם הזה 764) באה בזמן הנכון — כי שחכנו כבר שאי־פעם היינו מוכנים לעשות, ואף עשינו, מבלי לחשש קודם תמורה.

ישעיהו (בועז) מושיוב, תל־אביב

...טוב שיש עוד מי שיזכיר לנו את המחיר והחוב.

דניאל שמואלביץ, נתניה

...הייתם יותר מדי אובייקטיביים. אמנם מצב משפחות חללי ההגנה דומה לזה של משפחות חללי המחתרות בעיני החוק — כלומר שלכולם אין כל זכויות — אך למעשה קיים חוק אילם הדואג לאנשי ההגנה.

יצחק כהן, ירושלים

איני רוצה להכנס לענייני תשלומים ותגמולים. אבל האם לא יכול מנהל בתי־המלאכה או נציג עיריית חיפה לערוך קבלת פנים צנועה לניצולי הפעולה שביקרו בבתי־המלאכה? האם גם זה דורש דיביזים וחוקים?

ירוחם אפשטיין, חיפה

לא, זה דורש דבר הרבה יותר יקר — כיבוד הקרבת הזולת.

תשבץ רבתי

תשבץ רגיל, תשבץ ענק, תשבץ מצויר, תשבץ פסוקים, תשבץ גיאוגרפי, תשבץ תנ"כי, צלבץ ועתה גם ערבץ... כל הכבוד למדור התשבצים.

חיים קופליוק, תל־אביב

וכל שאר הבצים.

רותי בצלחת!

למה אתם מטיסים את רותי כמלאך בחלל האויר — למה לא בדרך יותר מציאותית, למשל במטוס העתיד או לכל הפחות בצלחת מעופפת? וכי שמעתם פעם על כוכב מרובע?

דניאל הרטמן, חיפה

לא. אולי אתה?

הצמות והשפתון

אינני יודעת אם בחירת מלכת יופי היא (תוצאה של) „אידיאלים הוליבודיים", כדבריו של הקורא ד. נוימן מבאר־שבע. על כל פנים אינני מסכימה עמו שמלכת היופי שלנו צריכה להיות הבחורה בעלת הצמות בצריף נידח בנגב. היא יכולה להיות, לכל היותר, מלכת האידיאלים שלנו.

נחמה בית־הלחמי, בני־ברק

ואולי גם נציגת הנוער העברי בעיני העולם?

...זוהי התנגשות בין שני מושגים. שתי תפיסות עולם. אנו באמת זקוקים לדמות המגלמת את החלוציות וכל היפה בה — אך למי זה מזיק אם תהיה גם בחורה בעלת שפתיים צבועות השותה קפה בקפה פילץ?

יצחק שמיר, רחובות

לזה המשלם עבור הקפה.

השער

האלפים שחזו עד כה בהצגת־הפאר של הבימה, „פר גינט," האזינו לשירתה הנעימה של צעירה שחרחורת, היושבת בדד על סלעים סמליים. הם לא יכלו להימנע מלשים לב לעובדה שקול השירה בוקע מפה השייך לפנים הראויות מאד כי יסתכלו בהן.

יודעי דבר (ומבקרי כסית) ידעו כי פנים אלה שייכות לנעמה נרדי, בתם של נחום נרדי, הקומפוזיטור, וברכה צפירה, הזמרת. בנשואי־תערובת אשכנזיים־תימניים אלה גבר, כנראה, היסוד המזרחי, והוא הבולט בפניה של נעמה, הפך אותה מועמדת רצינית לתואר מלכת היופי בשנה שעברה.

בנסיבות הנתונות היתה הקאריירה של נעמה נתונה מראש: היא רוצה להיות שחקנית וזמרת. התוצאה: נעמה קיבלה תפקיד בסרט השוודי שהוסרט לא מזמן בארץ ותפקיד שני בסרט „ארבע חמשים וחמש" שהסרטתו הושלמה זה עתה. אומרת נעמה, הנאמנה במידה שווה לאביה ולאמה: יש לי הדם של שניהם.